

Järva valla kogukonnauuring: lühiraport

Keiu Telve (PhD), Tartu Ülikooli teadur, Antropoloogia Keskuse asutaja
Antropoloog, konsultant

Leena Leetmaa, Eesti Kunstiakadeemia
Antropoloog, sotsiaalne disainer

Uurimismeetod

- **Kvalitatiivne uuring** keskendub inimeste vahetutele kogemustele, pakkudes teemale sügavust ja konteksti.
- **19 poolstruktureeritud süvaintervyjuud**, mis toimusid nii vallas kohapeal kui ka video- või telefonikõne vahendusel. Värbamine toimus plakatite, kogukonnaliikmete soovitude, avalike andmebaaside ja piirkonnas ringliikumise teel.
- **Osalejad**: kogukonna tegevuse eestvedajad, kohalikud elanikud, ettevõtjad ja valla (endised) esindajad. Osalejatel võis olla ka mitu rolli, näiteks inimesed, kes olid korraka nii ettevõtjad kui ka elanikud.
- Valim hõlmas **erinevatel seisukohtadel olevate inimeste arvamusi**, eesmärk oli kaasata nii tuuleparkide poolt, vastu kui erapooletuid piirkonnaga seotud inimesi.
- Analüüsis lähtusime **empaatilise kuulamise** põhimõttest – eesmärk oli mõista inimeste arvamusi.

Sisukord

1. Uurimismeetod ja -küsimused
2. Kogukonna profiil energeetika vaates
3. Kohalike mõtted energeetikast
4. Kohalike ootused
5. Soovitused koostöökis kogukonnaga

Uurimisküsimused

1. Millised inimesed elavad Raka piirkonnas?
2. Millised mõttemustrid ja hoiakud energeetika valdkonna suhtes on iseloomulikud piirkonna elanikele?
3. Millised hirmud, arvamused ja ootused seostuvad kohalikel elanikel tuuleenergeetika valdkonna arendamisega?

KOGUKONNA PROFIIL ENERGEETIKA VAATES

Raka küla ise ei oma kogukonnale olulist tähendust.
Esile tulevad Ambla, Aravete, Albu, Roosna, Linnape.

Eraldatus naabritest - vaikus, rahu, loodus

Raka piirkonnas elavad inimesed väärtustavad looduskeskkonna puutumatust ning vaikust.

Kultuur, traditsioon ja kogukonnaelu

Väärtustatakse rahvuskultuuri ja teatrit. Piibe Teater tegutseb aastaringelt, samamoodi rahvatantsijad, muusikud, noortekeskused. Kogukond on elav ja võimalusi kokkutulemiseks tekib järjest juurde.k

Väikeettevõtlus

Piirkonnale on omased väikesed pereettevõtted.
Inimestel on rikkalikult erinevaid oskusi. Igaüks kellelegi teisele oma spetsiifilise oskusega abiks olla.

Sport

Piirkonnas tegutsetakse palju jõudespordiga, samuti väärtustatakse matkamist ja vabas õhus aja veetmist.
Aravetest on ka pärit olümpiamängudel käinud õed Kaasikud.

Inimesed ja hirmud

Ettevõtlikud

Kartus, et äri tehakse ebaeetiliselt

Mõistavad arendajaid ettevõtja perspektiivist, kuid on skeptilised äri aususes. Kardetakse, et ainult väike grupp inimesi saab tuuleparkidest kasu, samal ajal kui kohalikud kannatavad.

Otsustajad

Otsustajatel tekitab tuuleparkide teema tihti muretunnet

Kahtlevad tuuleparkide äratasuvuses ja tunnevad, et kohalikke elanikke ja otsustajaid pole austatud ega kuulatud.

Kogukonna hinged

Kogukonnas aktiivsed inimesed ja sotsiaalsed eestvedajad muretsevad, et looduslähedus püsima jääks.

Muretsetakse, et piirkonna pikaajaline ja ajalooline looduslähedus, mis inimesi kokku toob, on ohustatud. Tegemist on eksistentsiaalse hirmuga kodukoha pärast.

KOHALIKE MÖTTED ENERGEETIKAST

Tuuleenergia kui loodusele kahjulik lahendus, mis ei tasu ära

Põlevkivi kui “looduslik”, tuul kui “tehislik”

Tuulikulabad ja betoonist ankrud → kartus “tehismaastiku” suhtes.

Hetkel nähakse tuule- ja päikese-energiat kui tehislükku ja mittelooduslikku energiaallikat. Seejuures suhtutakse positiivselt tuumajaamadesse, mille jaoks ollakse nõus rohkem ohverdama.

Tuule- ja päikeseenergiat kategoriseeritakse koos kui mittetasuvaid lahendusi

Olemasolevate päikese- ja tuuliparkide ja tuulikute pealt, mis on Raka piirkonna ümbruses (nt Jäneda) ei osata veel näha selgesti mõistetavat kasu.

Suurem, riiklik pilt jääb kaugeks (julgeolek, energiavajadus)

Tuuleparkide vajadus jääb mõtteliselt kaugeks, sest maapiirkonnas nähakse energiajulgeolekuna hoopis küttepude olemasolu ja omaenda ressursisidega hakkamasaamist.

“Rohehullus” rikub pärandit (mureks eriti põliselanikele)

Muutust on raske vastu võtta:

Kohalikud kardavad vanade pühapaikade ja kogukondadele oluliste paikade segamist / hävimist.

Peamised mured

01

**Tasuvus elanikele ja kes saab
tegelikult kasu - usaldamatus**

Inimesed ei ole veendunud, et tuuleparkide rajamine muudab elektri odavamaks, muret tekitab tuuleenergia ebastabiilsus. Kaheldakse, kas lubatud rahaline kasu jõuab kohalikeni, arvestades suurt valda ning võimalust, et toetused hiljem riigipoolse maksustamise tõttu vähenevad.

02

Infopuudus

Usaldamatus riiklike uuringute, näiteks Keskkonna- ja Terviseameti raportite suhtes. Samas tekitab pinget, et arendaja pole infot piisavalt süstemaatiliselt nendeni viinud.

03

Mõju loodusele

Rajamine ja hooldus mõjutavad laiemat kui üksnes tuulikute ümbrust - kaevandamine ja materjalide hoiustamine võtab ruumi. Rajatised rikuvad ka looduse kaitsmise väärtusi, segavad inimeste tajutatavat looduse ilu ning tekitavad hirmu, mis saab loodusest ka mitmesaja aasta vältel.

04

**Otsuste tegemine ilma
kohalikega arutamata**

Inimesed tunnevad, et nende arvamustega ei arvestata. Arendajad teatavad planeeringuprotsessi ja kasu kohta, kuid teistele küsimustele ei anta konkreetseid vastuseid. Veel frustratsiooni tekitaks see, kui kohus annaks samuti tuuleparkide rajamiseks luba, kuigi enamik kohalikke ei ole sellega nõus.

Peamised mured

05

Tuulikulabade taaskasutus

Kardetakse, et vanemate tuulikute eemaldamine ja hooldus jääb kogukonna kanda, ja et need jäävad loodust reostama. Soovitakse teada, kuidas saaks tuuliku labasid taaskasutada või neist loodussõbralikult lahti saada.

06

Visuaalne mõju

Enamasti ei nähta tuulikutes ilusat vaatepilti, vaid looduse hävitamist. Soovitakse säilitada maastiku ilu, millega inimesed on harjunud.

07

Tervis, heaolu

Infopuuduse tõttu kahtlustatakse, et on tervisemõjud, mida keegi varjab. Samaaegselt nenditakse, et uuringuid tervisemõjude kohta tuleb teha veel. Samuti kardetakse, et valguse vilkumine tuulikulabade vahelt on vaimselt ja füüsiliselt väsitav.

08

Müra ja inimese elu looduses

Kardetakse mõju loodusele, nt linnulaulu kadumist kodukoha seenemetsast.

**KOHALIKE
OOTUSED**

TPdega seotud inforohkuse ja -puuduse tõttu peab tegema süstemaatilist selgitustööd.

Soovitakse lihtsasti leitavaid infoallikaid, nt selged kontaktisikud, kelle poole pöörduda KKKdega.

Areng peab toimuma, kuid kaasavalt.

Kohalikud soovivad ka otse kuulda kogemusi neilt, kes on juba TPde juures elanud.

Kõige enam
levinud hoiakud

```
graph TD; A((Kõige enam levinud hoiakud)) --- B[Tuntakse end olevat infopuuduses. Soovitakse süstemaatilist selgitustööd.]; A --- C[Peetakse oluliseks looduse säilitamist ja selle eest hoolitsemist.]; A --- D[Soovitakse näha, et arendaja tõestaks projekti reaalsust tasuvust ning efektiivsust.]
```

Tuntakse end olevat infopuuduses.
Soovitakse süstemaatilist selgitustööd.

Peetakse oluliseks looduse säilitamist ja
selle eest hoolitsemist.

Soovitakse näha, et arendaja tõestaks
projekti reaalsust tasuvust ning
efektiivsust.

Kohalike küsimused

- **Tasuvuse tõestamine** – Soovitakse selget pilti - kuidas kohalik tegelikult sellest kasu saab?
- **Garantiid kinnisvara langemisel** – Elanikud näevad kinnisvara hinna langemise ohtu ning soovivad teada, kes vahe kinni maksab, kui nad ei saa oma elamut adekvaatse hinna eest maha müüa.
- **Tervisemõjud** – Kohalikud on segaduses, mis on tõepärane info TPde tervisemõjude kohta, ning mis ei ole.
- **Tuuleparkide vajaduse kindlakstegemine** – Mis argumendid on selleks, et mitte rohkem põlevkivist sõltuda? Miks tuumajaam ei sobiks?
- **Kompensatsioonimehhanismide väljatöötamine** – Inimestele tuleb selgitada lihtsas ja arusaadavas keeles, kuidas kompensatsioonimehhanismid toimivad ja kuidas need välja arvutatakse.

Peamised lootused tulevikule

01 **Looduse säilimine** tulevastele põlvvedele.

02 Investeeringud **ühistransporti**, et taastada kunagine maapiirkondade ja keskuste vahel olnud tugev ühendus.

03 Kõrgete elektrihindade taustal omaenda ressursidega hakkamasaamine, nt puuküte.

04 Eesti energiaolukorra **parandamine**. Kõrged hinnad on suurendanud toetust alternatiivsetele energiasüsteemidele, et muuta hinnad taskukohasemaks ja tagada Eesti energiajulgeolek ning sõltumatus.

05 Piirkonda puudutavate otsuste tegemisel **kogukonnaga arvamuse kuulamine**.

**SOOVITUSED
KOOSTÖÖKS
KOGUKONNAGA**

Kaasamise põhimõtted

Kaasamise teekond peab põhinema nii efektiivsele **informeerimisele**, **arutelule** kui ka **kogemisenõustamisele**.

→ Inimesed soovivad konkreetset **kontaktisikut** ja / või **infonumbrit**. See aitaks ära hoida üleliigsest bürokraatiast tulenevat kohalike frustratsiooni ning infot efektiivsemalt kohalikele viia.

→ Et kaasamisega saaks kaetud kõik vanuserühmad, oodatakse informeerimist **mitmekesiste meediumite** kaudu - infovoldikutest e-kirjadeni.

→ Arutelusid tasub pidada **kohalikele tuttavates kohtades**, nt Kirsimari söögituba, erinevad rahvamajad ja mõisad ning

→ Soovitakse **otsest kokkupuudet inimestega**, kes on varem TPde läheduses elanud.

Informeerimine
mitmekesiste
kanalite kaudu

Arutelud kohalikele
tuttavates kohtades

Kogemisenõustamine

**Antropoloogia Keskus ja Vindr
tänavad kõiki uuringus osalejaid
oma arvamuste ja seisukohtade
jagamise eest!**

Aitäh!

Keiu Telve (PhD), Tartu Ülikooli teadur, Antropoloogia Keskuse asutaja
Antropoloog, konsultant

Merilyn Sepp, Eesti Kunstiakadeemia
Antropoloog, sotsiaalne disainer

Slaididel olev teave põhineb kogukonnauuringul, mille Antropoloogia Keskus viis läbi Vindr Baltic OÜ tellimusel.

Kõik õigused mainitud uuringule ja uuringu alusel koostatavale materjalile, sealhulgas uuringut tutvustavatele slaididele, kuuluvad Vindr Baltic OÜ-le. Slaide ja slaididel olevat teavet võib kasutada, paljundada või levitada üksnes Vindr Baltic OÜ eelneval kirjalikul nõusolekul.

Kontakt: riin@vindr.ee